

Baltijas uzņēmumu finanšu direktoru aptauja 2014. gada aprīlis

Kopsavilkums

- Saskaņā ar aptauju 59% Baltijas finanšu direktoru novērtē savu uzņēmumu finansiālo situāciju kā labvēlīgu, 10% to novērtē kā ļoti labvēlīgu.
- Pozitīva piesardzība valda turpmāko sešu mēnešu uzņēmējdarbības vides vērtējumā. Līdzšinējās tendences ekonomikā nosaka, ka latvieši ir pozitīvāki jeb 57% vērtē turpmākos nosacījumus kā labvēlīgus.
- Gandrīz puse Baltijas respondentu sagaida uzņēmumu apgrozījuma kāpumu līdz 10%.
- Nozīmīgākās uzņēmēju bažas ir saistītas ar iespējamo pieprasījuma attīstību. Otro vietu ieņem rūpes par darbaspēka izmaksām un kvalificēta darbaspēka trūkumu.
- Uzturot pozitīvu nākotnes vērtējumu, 43% Latvijas un 37% Lietuvas uzņēmumi plāno palielināt darbinieku skaitu. Igaņu uzņēmēji ir piezemētāki jeb vien 19% uzņēmēji uzskata, ka tie darbinieku skaitupalielinās.
- Uzņēmēju pārliecība ir cieši saistīta ar makroekonomikas attīstību, kas joprojām ietver nenoteiktību. Tādejādi uzņēmēji savos plānos joprojām ir pietiekami piesardzīgi.
- Kā rāda prakse, tai skaitā tā, ko jau ir uzkrājusi SEB banka, klientu vērtējumi lielā mērā atrodas ciešā korelācijā ar makroekonomiskajiem un politiskajiem procesiem, kā arī valstī dominējošajai informācijai. Uzņēmēju atbildes ataino un atainojas kopējos makro procesos valstī, kas liecina par piesardzīga optimisma dominēšanu un mērenu ekspansijas fāzi savos uzņēmējdarbības plānos. Parādās neliela nianse, ka uzņēmēji ir nedaudz optimistiskāki savas darbības vērtējumos, salīdzinājumā ar to, kā vērtē apkārtējās vides attīstību.

Dainis Gašpūitis

Makroekonomikas eksperts
Tālrunis: +371 67779994
dainis.gaspuitis@seb.lv

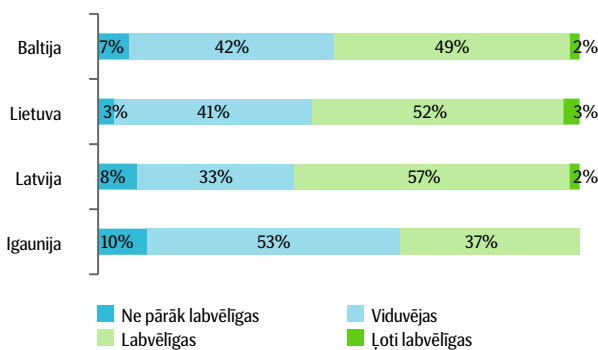
Apskats balstīts uz 200 lielāko Baltijas uzņēmumu finanšu direktoru aptaujas rezultātiem

Apskata aktualitāte:

Eiropas ekonomikas nākotnes vērtējums

SEB

Uzņēmuma attīstības izredzes tuvāko sešu mēnešu laikā

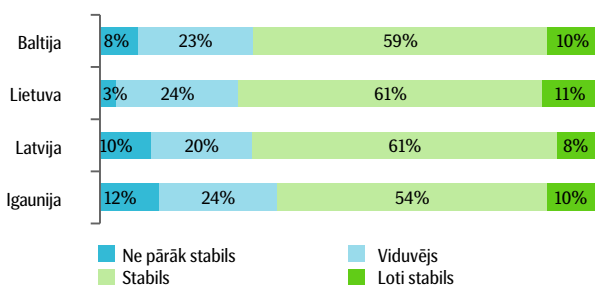

Veiksmīga uzņēmējdarbība iet roku rokā ar pragmatismu, kā dēļ uzņēmēju nākotnes vērtējums lielā mērā izriet no tā, kādas izredzes sola kopējās tendences ekonomikā. 2014.gadspasaulē ekonomikā iezīmē labas izaugsmes perspektīvas. Eirozonas ekonomikā recesijas fāze pamazām noslēdzas, kas samazina negatīvo ziņu plūsmu. Taču, neskatoties uz pozitīvajām prognozēm, kopējās pēckrīzes vidē joprojām ir vērojama pietiekami liela mēroganoteiktība par šo tendenci noturību. Tādejādi rezultātos vērojams piesardzīgs optimisms, ko lielā mērā piekoro katrā valstī vērojamas nedaudz atšķirīgās tendences. Tādejādi atbildēs var atspoguļoties uzņēmēju esošo tendenču vērtējums. Pēdējā laikā Igaunijas ekonomikā ir vērojama izaugsmes palēnināšanās, kas varētu iestiepties arī šogad. Tas arī skaidro faktu, ka Igaunijas uzņēmējos valda nedaudz lielāka skepse par biznesa nosacījumiem. Savukārt Latvijā un Lietuvā vērtējumā ir vairāk pozitīvisma, kaut Latvijas gadījumā lielāks piesardzīgums salīdzinājumā ar Lietuvu varētu būt skaidrojams ar atšķirīgajām tendencēm dažādās nozarēs un reģionos un vēlme redzēt straujākas izmaiņas.

Inita Hāne, Prīmekss grupas finanšu direktore

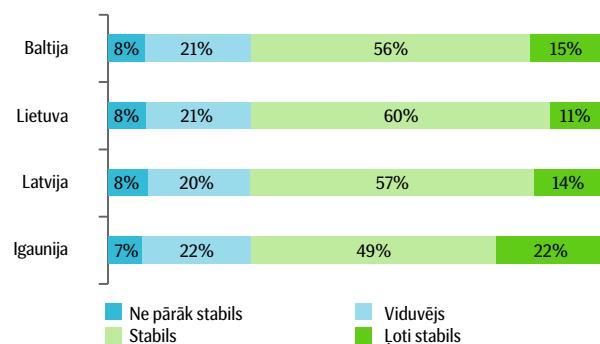
Prīmekss uzņēmuma specializācija ir industriālo grīdu būve. Mēs darbojamies dažādos reģionos - Skandināvijā, Baltijā un Austrumeiropā. Tomēr, ja lūkojamies tuvāko sešu mēnešu perspektīvā, Ukrainas konflikta ietekmes nozīmi nedrīkst novērtēt par zemu.

Uzņēmuma finansiālās situācijas novērtējums

Tā ir visai raksturīga parādība, ka indivīds sevi mēdz novērtēt nedaudz pozitīvāk salīdzinājumā ar apkārtējo vidi, jo jūtas par savām spējām pārliecinātāks. To uzrāda arī finansiālās situācijas novērtējuma rezultāti, kas uzrāda, ka uzņēmēji savu finansiālo vērtējumu novērtē ar lielāku pozitīvisma devu. Daļēji to var skaidrot arī ar respondentu loku – bankas klienti, kura nosacījumu izpildei ir nepieciešama noteiktu priekšnosacījumu izpilde. Tāpat labajos finanšu rādītājos atspoguļojas krīzes veikto pasākumu rezultāts, kad daļai uzņēmēju finansiālās situācijas stabilizēšana bija izdzīvošanas jautājums. Savukārt atšķirīgais vērtējums norāda uz uzņēmumu atšķirīgo situāciju, jo pēckrīzes pozitīvās tendences nav spējušas likvidēt visas krīzes laikā radītās grūtības. Tomēr kopumā 59% uzņēmēju situāciju novērtē kā labvēlīgu un 10% kā ļoti labvēlīgu.

Kreditēšanas nosacījumu novērtējums

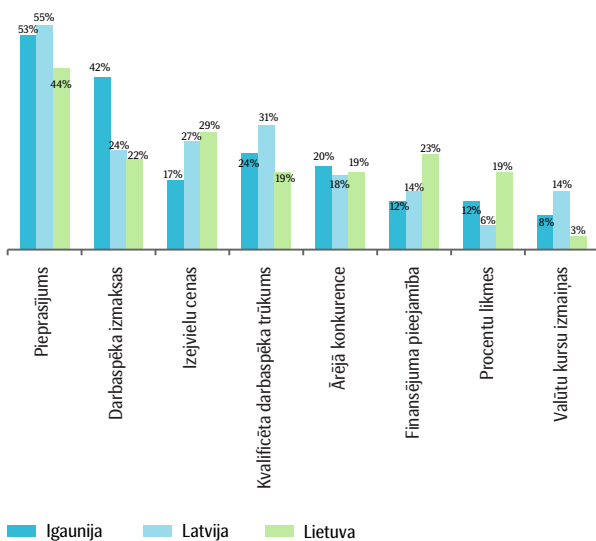

Tieši finansiālā labsajūta varētu būt viens no faktoriem, kā dēļ uzņēmēji pozitīvi novērtē arī kreditēšanas nosacījumus. Kopējais vērtējums Baltijā uzrāda, ka 56% šos nosacījumus novērtē kā labvēlīgus, bet kā ļoti labvēlīgus 15% uzņēmēju. Kā vidējus tos vērtē vien 21%, kamēr par nepārāk labvēlīgiem 8% no visiem Baltijas uzņēmējiem. Katrā no valstīm kreditēšanas apstākļus kā nepārāk labvēlīgus novērtē ļoti līdzīgs īpatsvars – ap 30%. Taču atšķiras sadalījums pozitīvajā vērtējumā. Viskomfortablāk jūtas igauņu uzņēmēji, kas 22% gadījumu kreditēšanās nosacījumus novērtē kā ļoti labvēlīgus. Latvijā tādu ir mazāk jeb 14%, kamēr Lietuvā tādu ir vien 11% respondentu.

Kalle Kiigske, A/S Nelja Energia valdes locekle

Pateicoties veiksmīgai attīstībai un stabilam veikumam, bankas ir ieinteresētas sadarboties ar uzņēmumiem ar stabilu naudas plūsmu. Un atjaunojamo energoresursu ražotāji tādi ir, kaut sfērai raksturīga zema produktivitāte un augsts politiskais risks. Tomēr nākotnes izredzes pozitīvi novērtē gan investori, gan bankas. Pateicoties fiksētai procentu likmei, mēs varam turpināt investēt attīstībā. Lielāko izaugsmes potenciālu mēs saredzam Latvijā un Lietuvā. Igaunijā Nelja Energia ir sasniegusi savus mērķus un līdzīgu sniegumu sagaidām arī mūsu Dienvidu tirgos.

Nozīmīgākās uzņēmēju aktualitātes 2014.gadā

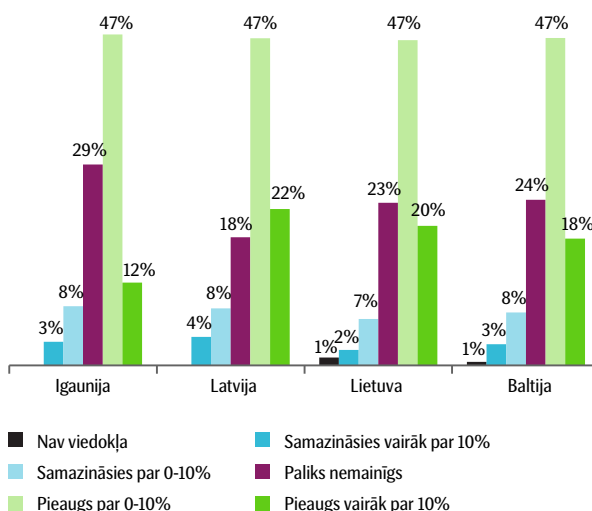

Jau minētā nenoteiktība, kas valda pasaulē, reģionā, lielā mērā ietver nedrošību par pieprasījuma attīstību, kas ir nozīmīgs nākotnes plānu izpildes nosakošs faktors. Tādēļ nepārsteidz, ka tieši pieprasījuma attīstība ir norādīta kā galvenā uzņēmēju rūpe Baltijā. Savukārt darbaspēka izmaksas ir krietni aktuālāka problēma Igaunijā, ko jau labu laiku uzrāda statistiska, bet šajā aptaujā apliecina arī paši uzņēmēji. Krītošais un zemais bezdarbs veido spiedienu uz atalgojumu, kas rada apdraudējumus konkurētspējai. Pamazām un arvien vairāk spiediens turpinās pieaugt arī Latvijā un Lietuvā, kas nozīmē, ka šī kļūs par arvien lielāku aktualitāti arī šajās valstīs. Inovāciju, produktivitātes, kā arī darbības profils starp Baltijas uzņēmējiem varētu būt skaidrojams atšķirīgajos vērtējumos par izejvielu cenu izmaiņu nozīmi. Bezdarbs samazinās visās Baltijas valstīs, turpinās emigrācija, kā dēļ nepieciešamās kvalifikācijas darbinieku trūkums kļūst arvien izteiktāks. Kā lielākā aktualitāte tā parādās Latvijā, kas daļēji varētu būt skaidrojams ar šīs problēmas plašo aktualizāciju publiskajā telpā. Zemās izmaksas joprojām ļauj visai veiksmīgi darboties ārējos tirgos. Taču jaunu tirgu apguve daudziem uzņēmējiem joprojām nav prioritāte, jo par primāro tiek uzskatīts pašmāju tirgus. Tādēļ arī bažas par konkurenci ārējos tirgos ieņem mazāku nozīmi. Stabilā finanšu sistēma Baltijā un zemā procentu likmju vide veido nosacījumus, kapar to bažijas visai ierobežots skaits uzņēmēju. Tomēr pilnībā šāda veida sarežģījumi un izaicinājumi, visticamāk, savu aktualitāti nezaudēs nekad.

Kaidu Jalakas, A/S Silberauto tirdzniecības vadītājs Igaunijā un Lietuvā

Mūsu uzņēmums darbojas trijos tirgos, kas lielākā vai mazākā mērā ir atkarīgs no krievijas tirgus. Ukrainas konflikta ietekmē mūsu uzņēmuma apgrozījums ievērojami kritīsies un var ietekmēt tālākos investīciju plānus.

Aprozījuma izmaiņas tuvākā gada laikā

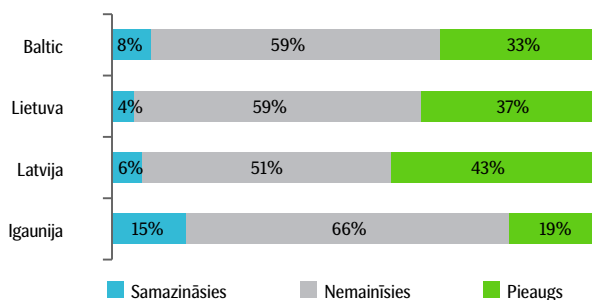

Uzņēmēju naudas plūsmas izmaiņu vērtējumā dominē piesardzīgs optimisms. Absolūtais vairākums prognozē, ka situācija saglabāsies iepriekšējā gada līmenī un iespējams apgrozījuma kāpums līdz pat 10%. Tātad, teju pusejeb 47% Baltijas uzņēmēju visās trijās Baltijas valstīs sagaida apgrozījuma kāpumu līdz 10%, bet 24% plāno noturēt līdzšinējos apjomus. Lielāks īpatsvars optimistu, kas prognozē apgrozījuma kāpumu vairāk par 10% ir Latvijā un Lietuvā, attiecīgi 22% un 20%. Savukārt Igaunijā tādu ir vien 12%. Šādas atšķirības varētu atspoguļot tendences kopējās uzņēmējdarbības vidē pašmāju un ārvalstu tirgos. Igaunijas gadījumā ekonomikā izjūtāmā izaugsmes palēnināšanās piegriež arī uzņēmēju prognozes.

Ginta Ratniece, Tallink Latvija galvenā grāmatvede

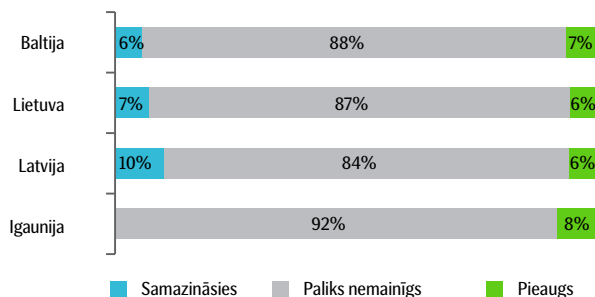
Tā kā Tallink Latvija ir tikai viens no Tallink grupas uzņēmumiem, kas darbojas Baltijas jūras reģionā, mēs biznesa vidi vērtējam kā labvēlīgu. Mūsu uzņēmuma darbībai ir sezonāls raksturs, tāpēc turpmākie mēneši būs ļoti nozīmīgi. Mēs nesaredzam apstākļus, kas var ietekmēt mūsu darbību un kavēt sasniegt nospraustus mērķus.

Darbinieku skaita izmaiņas tuvāko sešu mēnešu laikā

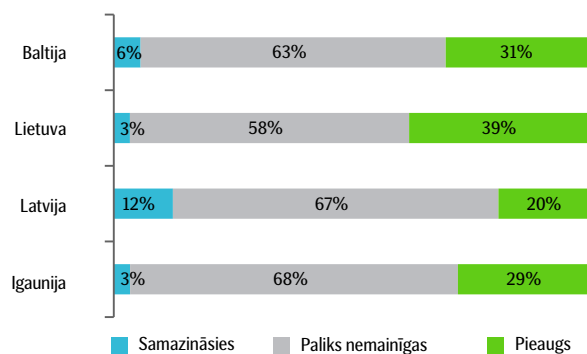
Kolektīva izmaiņu plāni ir cieši saistīti ar pašu uzņēmēju redzējumu par savas darbības attīstību. Visas trīs Baltijas valstis krīzes periodos optimizējas izmaksas, bieži ņemot par pamatu darbinieku skaitu. Taču katras valsts nākotnes izredzes, uzņēmēju vēlme, plāni un iespējas īstenot ražīguma kāpināšanu atšķiras. Igaunijas ekonomikas izaugsmes bremzēšanās arī nosaka salīdzinoši mazāku īpatsvaru to uzņēmēju, kas plāno paplašināt darbinieku skaitu – 19%. Tajā pašā laikā turpmākās ekonomikas izredzes, kas ir vērtējamas pozitīvāk, tai skaitā darba tirgus perspektīvas – jau zems bezdarbs, liek saudzīgi attiekties pret darbaspēka resursiem, kā dēļ ir salīdzinoši liels ir to uzņēmēju īpatsvars, kas plāno darbinieku skaitu saglabāt nemainīgu (66%). Taču, tā kā nākotnes izredzes nebūt nesola viennozīmīgas straujas pārmaiņas pozitīvajā virzienā, 15% uzņēmēju uzskata, ka darbinieku skaitu tomēr nāksies mazināt. Taču jāpiebilst, ka visās trijās valstīs, darbinieku atlaišana daļēji var notikt arī uz inovāciju un ražīguma pieauguma rēķina. Kā parāda citas SEB bankas aptaujas, igauņu uzņēmēji uzrāda lielāku gatavību investēt. Daudziem uzņēmumu finansiālā situācija ir uzlabojusies, kas ļauj pārdalīt krīzes laikā uzliktās slodzes esošajiem darbiniekiem un uzlabot pakalpojumu kvalitāti. Ņemot vērā izaugsmes prognozes gan Lietuvā, gan Latvijā, šo valstu uzņēmēji ir noskaņoti optimistiskāk, attiecīgi Latvijā 43% uzņēmumu plāno paplašināt savu darbinieku skaitu, Lietuvā 37%. Savukārt negatīvi noskaņoti, tas ir, par atlaišanu domā vien 6% Latvijas un 4% Lietuvas uzņēmumu.

Sadarbības partneru maksātnespējas risks tuvāko sešu mēnešu laikā

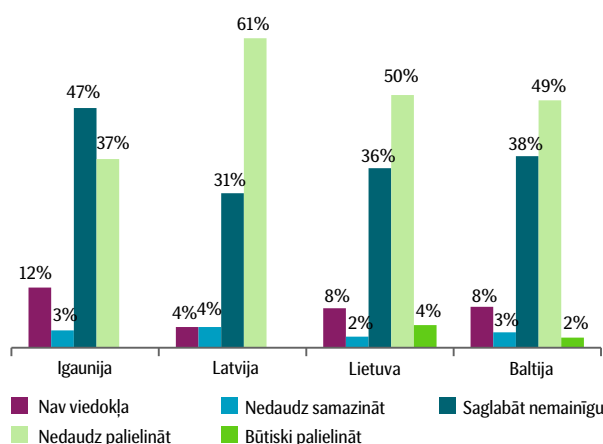
Aptaujas un apskata rezultāti sniedz labu ieskatu uzņēmēju pašnovērtējumā. Tādēļ interesants ir skatījums par tiešo sadarbības partneru finansiālo stabilitāti. Par zināmu tirgus briedumu liecina igauņi, kas neparedz iespēju, ka to sadarbības partneru iespējas saskarties ar maksātnespēju tuvākajos sešos mēnešos mazināsies. Toties 92% sagaida, ka to finansiālā veselība paliks nemainīga. Savukārt 8% sagaida, ka to sadarbības partneru maksātnespējas riski pieaugs. Pretstatā to prognozē 6% latviešu un lietuviešu uzņēmēju. Savukārt optimistiskāk jeb 10% latviešu uzņēmēju sagaida, ka to partneru maksātnespēju riski mazināsies, Lietuvas gadījumā to prognozē 7% uzņēmēju. Kopumā 88% Baltijas uzņēmēju uzskata, ka to partneri finansiālā veselība ir stabila.

Procentu likmju izmaiņu vērtējums tuvākā gada laikā

Krīzes ietekmē veidojusies zemo procentu likmju vide turpina dominēt jau daudzus gadus. Visa pamatā ir krīzes smagais trieciens globālajiem ekonomiskajiem procesiem. Patlaban situācija pamazām normalizējas, bet tuvākajos 12 mēnešos viennozīmīgu indikāciju, ka esošā vide varētu piedzīvot straujas izmaiņas, nav. Tādējādi Lietuvā un Igaunijā vien 3% respondentu sagaida, ka procentu likmes kritīsies, ko daļēji varētu var skaidrot ar vērtējumu par individuālo veiktspēju un iespēju, ka turpmāk būs iespēja saņemt izdevīgākus finansējuma nosacījumus. Visvairāk, tas ir 39% lietuviešisagaida procentu likmju pieaugumu, kam seko 29% igauņi. Tikai 20% latviešu prognozē procentu likmju pieaugumu. Gaidas, ka procentu likmes augs, ir pamatotas, jo līdz ko pazīmes par globālās ekonomikas izaugsmes pašprietiekamību nostiprināsies, pamazām vājināsies monetārie stimuli, kas nesīs arī pakāpenisku likmju kāpumu. Taču 63% uzņēmēju Baltijas valstīs sagaida, ka likmes paliks nemainīgas. Uz šī fona izceļas Latvijas uzņēmēji jeb 12%, kas vērtē, ka procentu likmes saruks. Šo faktu daļēji varētu skaidrot ar eiro ieviešanas oficiālajās kampaņās sludināto procentu likmju samazināšanos, ko sniegs pievienošanās vienotajai valūtas zonai, gan gaidas, ka izaugsmes un kreditēšanās aktivizēšanās rezultātā finansējuma nosacījumi iekļaus arī lētākus kredītresursus.

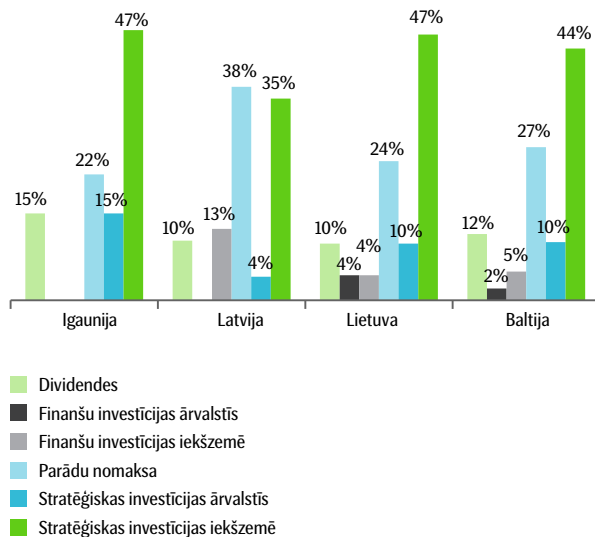
Prognozējamā aktivitāte jaunu aktīvu iegādē, esošo pārdošanā tuvākā gada laikā

Šo jautājumu varētu klasificēt kā vēlmi noskaidrot to, vai uzņēmumi ir gatavi, plāno straujas izmaiņas savos plānos. Atbildes liecina, ka paplašināšanās plāni neparedz straujas izmaiņas. Nākas secināt, ka visās trijās Baltijas valstīs dominē pieņēmums – lēni un prātīgi. Vislielākais īpatsvars, kas neplāno nekādu uzņēmumu pārņemšanas, ir Igaunijā – 47%, kam seko Lietuva ar 36% un Latvija ar 31%. Salīdzinoši liels īpatsvars, kas tomēr plāno nelielas izmaiņas, ir Latvijā (61%). Tā domā 51% lietuviešu, kamēr igauņi 37% gadījumu. Grūti novērtēt atšķirības kā dēļ Latvijā šis īpatsvars ir tik liels, tomēr virziens ir pareizs un pat nepieciešams. Jo, ja pavērtē makroekonomisko situāciju Baltijā, Latvija kooperācijā un spēku konsolidācijā no abām kaimiņvalstīm iepaliek. Tāpat iespējams, ka tirgus ekonomisko nosacījumu ietekmē vēl nav nobriedis šādiem darījumiem. Tāpat var pieļaut, ka tā, kā rezultāti ataino SEB bankas klientu segmentu, situācija citos segmentos var atšķirties.

Iespējamie uzkrājumu izlietošanas mērķi

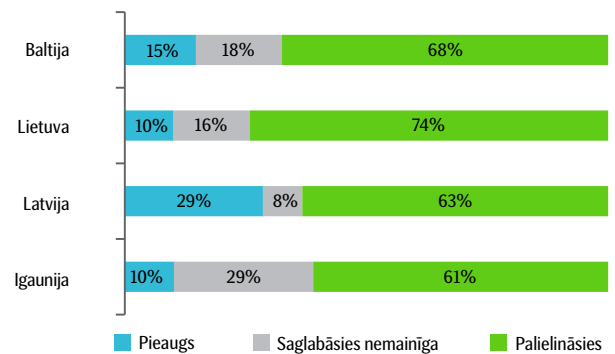
Ņemot vērā to, ka katrā valstī tomēr veidojas unikāli uzņēmējdarbības apstākļi, jo katra Baltijas valsts savā ekonomikas ciklā atrodas atšķirīgā attīstības punktā. Parādu samazināšanās periods Latvijā turpinās, kamēr Igaunijā tas ir noslēguma fāzē. Tāpat smagā krīze Latvijā joprojām ir labā atmiņā, kā dēļ prioritāte sakārtot savas finanses, kas var ietvert arī parādu nomaksu, ir krietni aktuālāka nekā abās kaimiņvalstīs. Tāpat iezīmējas arī uzņēmēju prioritātes, respektīvi, lietuvieši un igauņi ir aktīvāki jaunu tirgu apgūšanā un attiecīgi iepilnākojuši ārzemēs investētaktīvāk. Tā domā 15% igauņu, 10% lietuviešu un vien 4% latviešu uzņēmēju. Jāsecina, ka rezultāti apliecinās arī eksporta rādītājos. Šajā kontekstā latvieši izteikti fokusējas uz iekšējo tirgu. Fokuss uz pašmāju tirgu var būt arī saistīts ar salīdzinoši pozitīvāku izaugsmes prognozi. Taču atbildes norāda, ka arī vietējā tirgus nostiprināšanā aktīvāki ir lietuvieši un igauņi – 47%, kamēr latvieši īpatsvars ir vien 35%.

Vilija Zabite, UAB Minordija ekonomikas direktore

Šogad mēs plānojam paplašināt aktivitātes gan vietējā, gan ārējos tirgos. Saglabājot fokusu uz pamatbiznesa attīstību, mēs investējam jaunu biznesa virzienu un eksporta tirgus attīstībā. Mēs jūtamies sagatavojušies eiro ieviešanai Lietuvā 2015.gadā, jo jau patlaban mūsu norēķini ar ārvalstu partneriem notiek eiro valūtā. Turklāt pērn mēs īstenojām projektu Latvijā, kā dēļ esam iepazinušies ar pārejas procesa niansēm.

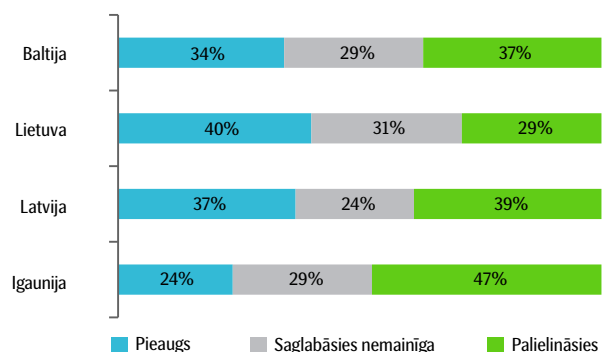
Apskata aktualitāte

Eiropas nākotnes perspektīvas līdz 2020.gadam

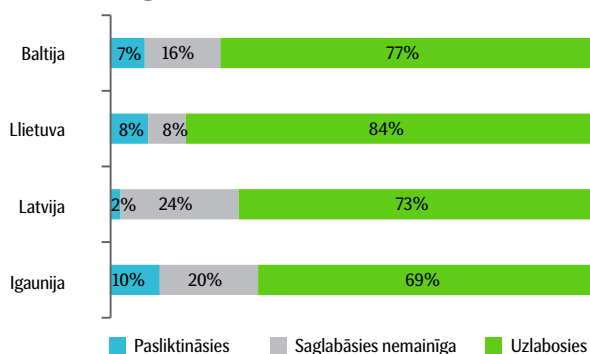
Krīze ir bijusi ilga un nomācoša, bet tās iecirstās rēta vēl turpina dzīt. Tomēr pazīmes, ka situācija Eiropā uzlabojas un saskan ar uzņēmēju vērtējumu, kas liecina, ka 68% kontinenta ekonomikā saredz situācijas uzlabošanu. Pozitīvāki (74%) ir lietuvieši, kamēr tā domā 63% latviešu un 61% igauņu uzņēmēju. Atlikušie novērtē situāciju kā nemainīgu vai, ka tā pasliktināsies. Negatīvā novērtējuma īpatsvarā izceļas latvieši, kas par Eiropas ekonomikas izredzēm ir noskaņoti skeptiskāk, kas lielā mērā iet kopšoli ar jau vēsturiski augsto eirosepticismu, pat salīdzinājumā ar abām kaimiņvalstīm. Respektīvi, tādi ir 29% Latvijas uzņēmēju, kamēr Igaunijas un Lietuvas uzņēmēju īpatsvars ir vien 10%.

Nelīdzsvarotības izmaiņas starp Eiropas Dienvidvalstīm un Ziemeļvalstīm līdz 2020.gadam

Krīze iezīmēja daudz un dažādu robežu un lielumu, tai skaitā ļoti subjektīvu, kas piedāvāja daudz klasifikācijas iespējas, kā sevi un citus šajos procesos identificēt. Viens no tādiem ir dalījums – dienvidi un ziemeļi. Viena no krīzes iezīmēm, kas ļāva veidot šādu dalījumu, bija veids un pieeja tam, kā valstis uzsāka cīņu ar krīzi. Tas ļāva arī politiķiem pašidentificēties ar reģionu, kam vēlme līdzināties joprojām varētu būt lielāka kā patiesie sasniegumi. Tikpat subjektīvi varētu būt arī uzņēmēju vērtējumi par to, vai atbildotie ir sevi asociējuši minētajā dalījumā. Baltijā kopumā iezīmējas krasi pretpoli uzskatos. Tie, kas uzskata, ka nelīdzsvarotība starp Dienvidiem un Ziemeļiem gan augs, gan mazināsies, ir aptuveni līdzīgas, attiecīgi 37% un 34%. 29% uzskata, ka izmaiņu nebūs. Sarežģīti ir noteikt, vai tā ir sakrītība vai nē, bet labvēlīgāka pozīcija pret Dienvidiem ir tieši Baltijas Dienvidu valstij Lietuvai. 40% lietuviešu uzņēmēju prognozē, ka nelīdzsvarotība starp Ziemeļiem un Dienvidiem saruks. To sagaida 37% latviešu un vien 24% igauņu uzņēmēju. Attiecīgi visskeptiskāk ir noskaņoti igauņi, kas teju puse (47%) sagaida, ka atšķirības starp reģioniem palielināsies. Tādu ir 39% latviešu uzņēmēju. Vismazākais skeptiķu īpatsvars ir Lietuvā – 29%.

Baltijas ekonomiku konkurētspējas izmaiņas attiecībā pret Eiropas ekonomiku līdz 2020.gadam

Konkurētspējas līmenis norāda uz spēju realizēt savas biznesa ambīcijas, no kā savukārt ir atkarīga arī katras valsts sabiedrības labklājība. Kā liecina aptaujas rezultāti,

visās trijās valstīs uzņēmēju īpatsvars, kas prognozē, ka mūsu konkurētspēja, salīdzinājumā ar Eiropu 2020.gadā uzlabosies ir milzīgs – 77%. Grūti teikt, vai tas ir saistīts ar domu, ka tas ir tālu, bet nākotne tomēr saistās ar optimismu, ka viss būs labāk. Tā uzskata 84% lietuviešu, 73% latviešu un 69% igauņu uzņēmēju. Lielākais īpatsvars, kas uzskata, ka atšķirības konkurētspējā nemainīsies, ir Latvijā un Igaunijā, attiecīgi 24% un 20%. Savukārt kritiskāki par savu konkurētspēju, respektīvi, ka tā kritīsies ir igauņiem – 10%, lietuviešiem 8%, kamēr tā domā vien 2% Latvijas uzņēmēju. Kopumā jāpiebilst, ka cīņa par konkurētspēju ir nemitīga, rezultāti mainīgi, bet sasniegumi grūti noturami. Grūti teikt, cik daudz uzņēmēju vadījās no kopējā vērtējuma, cik skatoties sava uzņēmuma kontekstā. Tāpat bieži vien tas, cik konkurētspējīgi būs katras valsts uzņēmēji noteiks ne tikai pašu, bet arī konkurentusniegums. Tādēļ tas, cik lieli būs panākumi, noteiks katras valsts un arī uzņēmuma labklājības līmeni. Lai šajā laika periodā prognozes piepildītos, ir nepieciešamas milzīgas investīcijas, tai skaitā rūpīgs fokuss uz inovācijām. Kā rāda SEB bankas veiktās aptaujas, kopējā uzņēmēju savā investīciju aktivitātē un plānos joprojām ir visai piesardzīgi. Saglabājoties šādam aktivitātes līmenim, konkurētspēju uzlabot būs grūti. Savukārt to noturēt uz zemā atalgojuma rēķina, emigrācijas un demogrāfiskās situācijas dēļ, būs tikpat liels izaicinājums. Tādēļ, lai esošais pozitīvais vērtējums īstenotos, pašiem uzņēmējiem ir jāklūst aktīvākiem investīcijās, inovāciju radīšanā, pielietošanā.

Toms Didrihsons, SIA Spilva finanšu direktors

Tā kā ekonomika pieaug, arī mēs sagaidām uzņēmuma izaugsmi. Palielinot uzņēmuma jaudu un ieviešot jaunus produktus, mums būs nepieciešams kvalificēts darbaspēks. Jāatzīst, ka tehnoloģiju attīstība ļauj mums automatizēt daudzus procesus, kas reizē palielina nepieciešamību piesaistīt augsti kvalificētus inženierus.

Baltijas valstu makroekonomikas prognozes 2014. un 2015. gadam

Neraugoties uz Krievijas un Ukrainas krīzi un samērā nevienmērīgo 2014. gada sākumu Amerikas Savienotajās Valstīs, 2014. un 2015. gadā turpināsies mērena globālās ekonomikas atveseļošanās. Šā gada pavasara sākumā ASV ekonomikas attīstība atkal paātrināsies, bet eirozonas un galveno jaunietekmes tautsaimniecību strukturālo nepilnību dēļ tai nebūs tik liela ietekme uz citām valstīm kā parasti. Tiek prognozēts, ka īstermiņā Krievijas un Ukrainas konflikts pazeminās ekonomikas noskaņojuma indeksus vairākās valstīs, bet tam būs tikai neliela negatīva ietekme uz globālās ekonomikas izaugsmi, ja vien konflikta ietvaros nesāks izmantot aizvien plašākas militārās operācijas, un tas novedīs pie apjomīgām tirdzniecības sankcijām, kā arī, ja tas neradīs būtiskus traucējumus Krievijas enerģijas piegādēm Eiropai. Tiešās tirdzniecības saiknes starp Krieviju un atsevišķām valstīm, izņemot Baltijas valstis, ir samērā vājas. Ņemot vērā iepriekš sacīto, notikumi Ukrainā aizvien vairāk aizmiglo prognozes attiecībā uz Baltijas valstīm, un šķiet, ka šo valstu turpmākās izaugsmes ceļā stāsies jauni izaicinājumi.

Igaunija

Igaunijas ekonomikas izaugsme 2013. gada 4. ceturksnī turpināja palēnināties, izaugsmei sasniedzot vien 0.3%. Palēninājumu galvenokārt noteica divu nozaru, proti, transporta un celtniecības nozares, negatīvā ietekme, taču izaugsme samazinājās arī lauksaimniecības nozarē. Lejupslīde celtniecības un lauksaimniecības nozarē bija paredzama galvenokārt saistībā ar ES finansējumu, kas pagājušajā gadā būtiski samazinājās, šai tendencei turpinoties arī 2014. gadā. Smagākais kritums bija vērojams transporta un uzglabāšanas nozarē, kuru negatīvi ietekmē Krievijas tranzīta tirdzniecības apmēra samazinājums. Tā kā Krievija nav mainījusi savu politiku, kas paredz caur kaimiņvalstīm virzītās tirdzniecības apjoma samazināšanu, lejupslīde turpināsies arī 2014. gadā. Krievijas darbības Ukrainā radīs papildu negatīvu ietekmi uz šo nozari. Transporta nozare veido 7% no ekonomikas, un 15% no visa pakalpojumu eksporta ir saistīti ar Krieviju. Ukrainas notikumu sekas negatīvi ietekmēs ekonomikas izaugsmi, kas varētu izpausties caur tirdzniecības plūsmas ar Krieviju sarukumu, gan netieši cauri pārējām Baltijas valstīm. Tā kā tiek prognozēts, ka Krievijas ekonomikas izaugsme 2014. gadā būs minimāla, tas skars arī preču eksportu un kaitēs ražošanas perspektīvām. Rezultātā Igaunijas ekonomiku, kas lielā mērā ir atkarīga no eksporta, slāpēs Krievijas ekonomikas attīstības palēninājums un Somijas vājā ekonomikas attīstība, kā arī publisko investīciju turpmākā lejupslīde. Atveseļošanās gaidāma 2015. gadā. IKP 2014. gadā pieaugs par 0.5% un par 2.5% 2015. gadā.

Latvija

Latvijas ekonomikā 2013. gadā bija vērojams izaugsmes palēninājums, lai gan tas bija mērenāks par prognozēto. IKP izaugsme 2013. gadā sasniedza 4.1%, kas ir kritums salīdzinājumā ar 5.2% 2012. gadā. Galvenais izaugsmes virzītājspēks bija mājsaimniecības, eksportam un investīcijām nedaudz atpaliekot. Mājsaimniecību patēriņš palielinājās par 5.4%. Stabili nodokļu ieņēmumi nodrošināja valsts izdevumu

pieaugumu par 3.6%. Kapitāla izdevumi samazinājās par 4.3%, ko daļēji veicināja joprojām pastāvošā nenoteiktība eksporta tirgos, kā arī ES finansējuma ciklu maiņa. Eksporta jomā bija vērojams tikai neliels pieaugums, savukārt imports samazinājās. Tam bija pozitīva ietekme uz IKP. Iepriekšējos gados novērotajām tendencēm būtu jāturpinās arī šogad, lai gan ir pieaugusi nenoteiktība. Mājsaimniecību patēriņam arī turpmāk būs galvenā izaugsmesvirzītājoma. Taču Ukrainas notikumu dēļ situācija kļūst aizvien nenoteiktāka, un turpmākajai izaugsmei būs jāpārvar daudzas grūtības. Pašlaik šķiet, ka nemieriem Ukrainā būs tikai neliela tieša ietekme uz Latvijas ekonomiku. Visticamāk, Latvijas ekonomiku netieši ietekmēs attīstības perspektīvu trūkums Krievijas ekonomikā un politiskā nenoteiktība reģionā. Tādēļ Latvijas ekonomika pēc vairākiem stabilas un samērā spēcīgas izaugsmes gadiem (straujākā izaugsme ES) daļēji zaudēs inerci. Eksportu, tranzīta tirdzniecību, tūrisma un kapitāla izdevumus kavē Krievijas ekonomikas vājais stāvoklis un nenoteiktība. Tomēr veselīgs reālo ienākumu kāpums turpinās veicināt mājsaimniecību patēriņu. Bezdarba līmenis turpinās lēni pazemināties. IKP 2014. gadā pieaugs par 2.9%, 2015. gadā – par 3.4%.

Lietuva

Ekonomikas attīstība 2013. gadā saglabājās stabila. Reālais IKP pieauga par 3.4%, savukārt izaugsmes spēki bija mainīgi. Pirmajā pusgadā eksports bija galvenais ekonomikas virzītājspēks, taču otrajā pusgadā priekšgalā izvirzījās iekšzemes pieprasījums. Turpmāk patēriņu vēl vairāk sekmēs ienākumu pieaugums, zemāks bezdarba līmenis un mājokļu tirgus augšupejas sākšanās. Tāpat nostiprināsies kapitāla izdevumi. Tajā pašā laikā vājā Krievijas pieprasījuma un konkurētspējas samazinājuma dēļ pieklusis eksports. Algu izaugsme varētu pārsniegt ražīguma pieaugumu, savukārt inflācija nākamajos dažus gadus saglabāsies zema. IKP 2014. gadā pieaugs par 3%, 2015. gadā – par 4%. Šīs prognozes ir pārskatītas, pazeminot tās par 0.5 procentpunktiem sakarā ar gaidāmo Krievijas un Ukrainas konflikta negatīvo ietekmi uz ārējo tirdzniecību un Krievijas izaugsmes pazemināšanos. Īstermiņā ārējās nenoteiktības saasināšanās nedaudz ietekmēs arī vispārējo noskaņojuma indeksu un iekšzemes pieprasījumu. Lietuvas ekonomikas prognozes saglabājas samērā stabilas, lai gan kaimiņvalstīs vērojami papildu ģeopolitiski saspīlējumi un Krievijas izaugsme turpina palēnināties. Paredzams, ka Krievijas un Ukrainas konflikta ietekme uz Lietuvas ekonomiku būs samērā maza, bet tā palielināsies, ja tiks piemērotas tirdzniecības sankcijas. Krievija ir Lietuvas galvenais tirdzniecības partneris, un šie darījumi 2013. gadā veidoja 19% no eksporta un 32% no importa. Tomēr Lietuvas izcelsmes precēm Krievija ir tikai septītais lielākais tirgus, jo lielāko daļu no eksporta uz Krieviju veido tranzīta preces no rietumu valstīm. Pastāv ļoti liela iespēja, ka Lietuva saskaņā ar plānoto 2015. gadā pievienosies eirozonai.

IKP izmaiņas (%)

	2010	2011	2012	2013	2014 P	2015 P
Igaunija	2.6	9.6	3.9	0.7	0.5	2.5
Latvija	-1.3	5.3	5.2	4.1	2.9	3.4
Lietuva	1.5	6.1	3.5	3.4	3.0	4.0

(P) prognoze

SEB grupa ir vadošā finanšu pakalpojumu sniedzēja Ziemeļeiropā. Kā banka ciešām un ilgtermiņa attiecībām, SEB Zviedrijā un Baltijā piedāvā finanšu konsultācijas un plašu finanšu pakalpojumu klāstu. Dānijā, Somijā, Norvēģijā un Vācijā SEB darbības galvenā prioritāte ir korporatīvo un investīciju bankas pakalpojumu sniegšana uzņēmumiem un institucionālajiem klientiem. SEB grupas darbību starptautiskā līmenī apliecina klātesamība 20 pasaules valstīs. Uz 2013. gada 31. decembri SEB grupas kopējie aktīvi veido 2 485 miljardus Zviedrijas kronu, kopējie aktīvi pārvaldīšanā – 1 475 miljardi Zviedrijas kronu. SEB grupā strādā 16 000 darbinieku. Vairāk par SEB grupu: www.sebgroup.com.